

Războaiele dinastice din Europa secolului al XVIII-lea

În secolul al XVIII-lea Europa a fost zguduită de războaie între marile puteri, care își disputau superioritatea. Pe parcursul acestor conflicte, se dizolvau vechi alianțe, luând naștere noi puteri.

În secolele XVI și XVII, politica europeană se confrunta cu două probleme. Una era conflictul religios dintre catolici și protestanți; cealaltă era lupta pentru putere dintre Franța și conducătorii habsburgi din Spania și Austria. Deși cauzele politice și religioase se întretaiau uneori, zelul religios a transformat confruntările ca Războiul de 30 de Ani (1618-48) în conflicte sălbatice și devastatoare.

Expansiunea franceză

În secolul XVII situația se arăta favorabilă pentru Franța. Izbucnirea Războiului de 30 de Ani a făcut ca Împăratul habsburg al sfântului Imperiu Roman să nu exercite o autoritate deplină în Germania, iar curând după aceea, Spania habsburgică a fost înfrântă și a început să decadă.

Sub conducerea Regelui Soare – Ludovic al XIV-lea (1643-1715) – expansiunea franceză a devenit atât de amenințătoare încât aproape întreaga Europă s-a unit împotriva acesteia. Între 1701-1714, Ludovic a luptat în războiul pentru succesiune în Spania pentru ca dinastia sa, cea a burbonilor, să poată moșteni tronul Spaniei și imperiul spaniol. Însă nu a avut succes deplin, iar imperiul a fost în cele din urmă dezbinat. Deși Austria a preluat controlul asupra Țărilor de Jos, aflate anterior sub dominație spaniolă, și avea o poziție fermă în Italia, un burbon a devenit rege al Spaniei.

Caracterul războiului se schimbă

După terminarea războiului și moartea lui Ludovic al XIV-lea, în 1715, situația în Europa s-a ameliorat. Rivalitatea dintre burboni și habsburgi a devenit mai puțin acerbă. Conducerea burbonă din Spania își promova interesele, care nu coincideau întotdeauna cu ale Franței, iar apariția noilor puteri – Marea Britanie, Rusia și Prusia – a rupt vechile alianțe, făcând dificilă dominația unei puteri asupra celorlalte.

Această domolire a tensiunii, asociată cu dispariția fanatismului religios din politica internațională, a schimbat caracterul războiului și al diplomației. Cele mai multe războaie aveau scopuri limitate: nu de înlăturare a unui conducător sau a doctrinei acestuia, ci de a obține o provincie sau de a lărgi sfera de influență a unei dinastii. Armatele erau mici, profesionale și cu o disciplină exemplară. Deoarece cauzele nu erau mărețe, regulile războiului erau în general respectate, limitând

Frederick cel Mare al Prusiei a luptat împotriva unor armate mult mai numeroase decât ale sale. De exemplu, la Leuthen în 1757, 36.000 de prusaci au înfrânt o armată formată din 80.000 de austrieci. După părerea lui Napoleon, această victorie a fost "suficientă pentru imortalizarea lui Frederic și plasarea lui în rândurile celor mai mari generali".

Artileria prusacă. Tehnologia secolului XVIII a redus greutatea tunurilor, permițându-i astfel lui Frederic, în 1759, să introducă artileria trasă de cai, în locul armelor trase de boi.

daunele provocate. Prin urmare, până la sfârșitul secolului al XVIII-lea, războaiele aveau un impact redus asupra vieții civile.

Câteva războaie minore au avut loc între 1718-1740, urmate de anumite schimbări teritoriale în Italia. Apoi, în 1740, împăratul Sfântului Imperiu roman, Carol al VI-lea, a murit fără să lase în urmă un moștenitor.

Frederic cel Mare

De ani de zile, Carol al VI-lea se străduise să obțină o înțelegere internațională, numită Sancțiunea Pragmatică, care să-i permită fiicei sale, Maria Theresa, să moștenească toate domeniile habsburgice. Se părea că acesta reușise, însă după moartea sa au apărut mulți pretendenți la tron, printre care și Carol Albert de Bavaria, susținut de Franța.

Austria s-a aflat în centrul multor războaie dinastice din secolul al XVIII-lea. Această fotografie prezintă Viena, a cărei populație era de aproximativ 175.000 de locuitori în 1754. În secolul al XVIII-lea au fost introduse o serie de proiecte de construcții menite să înfrumusețeze orașul imperial.

⊕ Soldați din Austria, Prusia și Rusia împărțind între ei Polonia, sub privirile unui soldat polonez. Aceste zone păstrau puterile teritoriale relative ale puterilor invadatoare.

⊖ Moștenirea de către Maria Theresa a domeniilor tatălui său, Carol al VI-lea, a provocat război și neînțelegeri în Europa.

Prima persoană care a acționat, Frederick al II-lea al Prusiei, cunoscut mai târziu ca Frederic cel Mare, nu fusese menționat în Sancțiunea Pragmatică. Prusia, în trecut electoratul de Brandenburg, a devenit puternică datorită conducătorilor ei competenți, fiind recunoscută ca regat în 1701. Deși un stat mic, Prusia avea o armată eficientă alcătuită de Frederic William I (1713-40), astfel încât Frederic al II-lea a putut profita de problemele Mariei Theresa, invadându-i țara și preținzându-i marea provincie austriacă Silezia.

Frederick era un geniu militar care a obținut multe victorii în fața unor armate foarte

numeroase. De asemenea, acesta era lipsit de scrupule, începând și abandonând războaiele când îi convenea lui. După ce a dat prima lovitură în Războiul pentru Succesiune din Austria (1740-48), Frederick a jucat un rol puțin semnificativ în lupta de proporții ce se întetise între francezi, spanioli și bavarezi de o parte și austrieci și britanici de cealaltă.

În urma războiului, Maria Theresa a păstrat toate pământurile habsburgice, cu excepția Sileziei. De vreme ce soțul ei a fost numit împărat al Sfântului imperiu roman, titlul imperial a rămas în familie, fiind transmis copiilor Mariei Theresa.

DATE IMPORTANTE

- 1700-21**
Marele Război Nordic; victoria Rusiei
- 1701-14**
Războiul pentru Succesiune în Spania; dinastia burbonilor vine la putere în Spania
- 1733-38**
Războiul pentru Succesiune în Polonia
- 1740**
Frederic al II-lea ocupă Silezia; începe Războiul pentru Succesiune în Austria
- 1745**
Rebeliunea iacobită în Marea Britanie
- 1756**
Atacul lui Frederic asupra Saxoniei
Războiul de Șapte Ani
- 1762**
Moartea împărătesei Elisabeta a Rusiei îl salvează pe Frederic cel Mare de la înfrângere
- 1772**
Prima împărțire a Poloniei
- 1775-83**
Războiul pentru Independență în America
- 1779**
Franța și Spania intră în război împotriva Marii Britanii
- 1783**
Rusia anexează Crimeea
- 1789**
Începe Revoluția Franceză
- 1792-1793**
Franța revoluționară în război împotriva Europei
- 1793**
A doua împărțire a Poloniei
- 1795**
Ultima împărțire; Polonia încetează să mai existe

Resentimentele împărătesei erau îndreptate acum mai ales împotriva lui Frederick, care i-a determinat pe austrieci să negocieze "Revoluția Diplomatică", o alianță cu Franța care a pus capăt unei rivalități de secole. Din coaliția anti-prusacă făceau parte și Saxonia și Rusia, care fuseseră o mare putere până la sfârșitul Marelui Război Nordic (1700-21), dar care se implicase puțin în alte probleme europene.

Conștientizând pericolul, Frederick a lovit primul, cucerind Saxonia într-o campanie fulgerătoare. A urmat Războiul de Șapte Ani (1756-63), în care a obținut victorii strălucite, dar s-a confruntat cu situații copleșitoare, care în 1761 l-au adus la disperare. Doar norocul l-a salvat. În ianuarie 1762 a murit vechiul său dușman, împărăteasa Elisabeta a Rusiei. Urmașul ei, Petru al III-lea, îl admira pe Frederick și i s-a alăturat, însă a mai trăit doar câteva luni. Acest război i-a dat posibilitatea lui Frederick să facă pace cu dușmanii. Singurii aliați ai lui Frederick în război fuseseră britanicii, care luptaseră împotriva francezilor.

Europa de Est

La sfârșitul secolului XVIII au avut loc schimbări importante în Europa de Est. În anii 1780, rușii s-au îndreptat spre sud, expulzându-i pe turci de pe malul nordic al Mării Negre. Aproape simultan, Rusia, Prusia și Austria au împărțit între ele Polonia (1772-95), fapt ce a dus la distrugerea vechiului stat polonez.